

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издавателъ Любомиръ П. Ненадовићъ.

Овај листъ излази Вторникомъ и Петкомъ. Цена му е годишња безъ завитка 14. цв. а полгод. 7 цв. — са завиткомъ по' цв. на по' год. скупљъ. Ко жели у Београду да му се носи кући а не у дућанъ или у канцеларију по' цв. на пола год.

ЕДНА ЖАЛОСТНА ПОМЫСАО.

О НОВОЈ ГОДИНИ

Ново лето починѣ да влада,
Свакій човекъ нечему се нада:
Неко мысли: „ха година друга,
Та довешѣ мени самцу друга.“
А судбина можда другче брои —
До године онѣ подъ земљомъ стои.
И за нѣга савѣ светъ већ не трае
Савѣ светъ прест'о, сунце му несяе.
Ао смрти пуна ти си јада,
Тешко ономъ ко се теби нада!

Неко чека съ мора трговину,
И већ брои као готовину,
И рачуна да ће срећни бити
И унуци коѣ ће добити.
А онъ незна шта ће и нѣгъ снаћи —
Море бурно почива на лаћи,
Трговина с' надеждомъ пропала,
Празна кеса на дугу остала.
Авай море нигди те не было,
С' тебе много отрова с' попило!

Неко сина на крилу люлюшка,
Уз' люлянѣ лепо му певушка:
„О, да моѣ непрецѣне среће,
До године ново лето треће,
Од' како га на рунама гаимъ,
Од' како се я са синомъ фалимъ.“
А смртъ незна за срце очево —
Плаче можда онај што е пево,
И нариче: „ао моя срећа!
Садъ бы была година му трећа.“

Другій с' роди, надъ нѣмъ настоява,
Лебди јадавъ и кадъ санакъ спава.
Одгаи га — о, утѣхе лепе!
Када старца синови подкрепе,
Вес'о старацъ, свуда снау бира,
Иапроси е — већ му гайдашъ свира.
А смртъ груне у домъ пре сватова —
Отцу срце разпори изнова.

Кои сына у гробъ ладный спрема,
Негѣште га — за тог' лека нема.

Неко брои свое службе дане,
И нада се даће му да сване,
Да ванѣира он' на плату већу,
Своіой децы осигура срећу.
И рачуна: „за десетъ година,
Уштеди ћу стотину стотина.“
А смрт' клета на врати му стои,
На минуте нѣговъ животь брои.
Остаде му жена сиротица,
Оголише нѣгова дечица.

Неко зове предбройнике свое,
На двадесетъ лѣта да с' предброе —
У напредакъ да му зато плате,
Па до смрти да бадава чате. —
А смртъ можда ни двадесетъ дана,
Оставила ніе му мегдана.
Ао смрти! куд' год' бацимъ очи
Од' свуда ми твой отровъ загорчи,
Ал' жив' човекъ непрестано с' нада,
Живи, ради, а смртъ над' нѣмъ влада.

Неко гледа са престола свога,
И кромъ себе онъ незна за Бога.
Миліони другій слабљи душа,
Кланя му се и робски га слуша.
Како оће по свом свету крши,
Миліона смртъ у руци држи.
И већ оће да смртъ, ком подпише,
Рука клоне — и онѣ самъ издише.
Авай смрти Робесниеръ ты си
Кад' царева изузела ниси.

Неко силањ на своему хату,
Пролетіо б' кроз' пламень и ватру.
Бѣсни, гордъ е не бои с' никога,
Редко кад кад сећа се и Бога.
Туче с' храбро, свакъ се плаши нѣга,
Свакъ се кланя и далеко бега.
С' хиљадама онѣ войника влада,
Онѣ е юнакъ — али смртъ га свлада.

Док' живъ беше, та свакиъ мисляше
Да за нѣга смрти немаѣше.

Смртъ е оно што на сав' свет чека,
Без' разлике звера и човека.
Смртъ едина с' природом се бори,
Една ствара, друга само мори.
До вѣчности што с' помислят неда —
Нико незна чѣя е победа.
Али чуйте я вам вѣру даем' —
О ономе ког' добро познаемъ.
Кад' бы и ко ту смртъ побѣдио
Нѣгошъ Рад е довека б' живіо.

О владико на те тужанъ мислимъ,
Када ове случаеѣе числимъ.
На те мислим' с' тебе ово пишемъ,
Тебе зовемъ кадъ годъ сузе бришемъ.
И јоштъ незнамъ за киме самъ вако
Я тужио к'о за тобомъ јако —
Ако већ' да за косовомъ равнимъ
И за оним' Обилићемъ славнимъ
Ал' у нѣму ты си се оглед'о
Бог' за нѣга тебе намъ е предо.

Хей владико, наше сунце јарко,
Лепо л' грану али трая кратко,
За озеблог' мало е Србина,
Што си двадест' сјао година.
До твог' гроба од' малог' детета
Борио си с' са два Елемента.
Па е чудо да с' и досад' траіо
Међу какви тигрови си стаіо.
Пакость, злоба и неслога люта,
Разлютише т' хиљадама пута.

Куд' су сада оне твоје мисли,
Са којима ты тек' био ты си.
Куд' су она лепа пророчества,
За будућност' Србског' отечества.

— Отечество твоје е велико,
Свакомъ с' отацъ ко ти име свико —
Ко год' срце им'о е у груди
Свакъ е тебе морао да люби.
Гробъ твой свакиъ са сузама роси,
Кои знаде био србству што си.

И владетель, човек' и свештеник'
— У свему си био ты превелик'.
Юнакъ, путник' и млад' стихотворацъ,
И дипломатъ и простъ црногорацъ.
— Што е добро и лепо было
То у теби све се сѣдило.
Ко те чуо изъ деветы уста
И томе си узбудіо чувства.
А ко зна те, ко е сь тобомъ био,
Тай у теби све е изгубіо.

Ты младосна ова моя лета,
Дома врати изъ туђега света.

„Ајде кући, доста с' путовао.“
И ја самъ те ево послушао.
А другче бы можда сузе мое
Садъ капале виш' гробнице твоје.
Ил' бы ост'о украј развалина,
Гди е была римска царевина,
Да у Риму она чуда гледамъ,
И прошлости наше да се сећамъ.

Та чудно си управљао лане
Мое желъ и мисли несталне.
На предкове мое си ме сећ'о
Кнез' Алексу пред' очи ми мећо.
„За пасъ пушке, а токе на груди,
Као твоји стари и ты буди,
Та није се све свршило веће,
Србин' мора кроз' крв' доћ' до среће.“
На свом' путу све што сам видіо,
Ты си еданъ чем' самъ се дивіо.

И не саня враћати се кући
Мишља виђет' тај Египет врући.
Видит' землю ту свима чудесну
И сь Картаге певат' мою песну.
Желіо самъ — али веће нигда
Нећу видит' вршке пирамида.
Има нешто што ме овде веже,
Што с' отимам, већма ме притеже.
Найтеже е преко прага прећи,
Својој кући сбогом' оспай рећи.

Добро л' какво учиним' од' сада,
Твојој души нека е награда.
Ер' без' тебе и без' твоји речій,
Ја самъ хтео у немарност' прећи —
Путовати — видит' света мало.
Па живити са „шта ли е стало.“
Ер' свуда е веће мени било
Свако дѣло жучем' загорчило.
И већъ мишља и држа доиста
Побудит' ме да не може ништа.

Ал' ты само единый на свету,
Ободри ме к' новоме полету;
Зато сада кадъ си ме навео,
Те сам опет писати начео,
А ты дай ми — нештем' ти круне,
Сбог' те бриге и твоје тѣло труне. —
Него дай ми само твоје цѣли:
„Добро чинит' за народ' васцѣли,
Учини ме само да наслѣдимъ:
„Да за Србство ја ништа нештедимъ.“

М И Р О Ћ И Я.

(Речникъ за животь.)

Амалъ, то е турска речъ и означава оногъ кои тереть пренаша. О нѣима писали су многи немачки и француски путници, како они своимъ леђима замену фиа-кере у Београду. Они обично сунчаю се пред' ђумру-

комъ, и врло тешко бремене носе. Но многи на овомъ свету осимъ амала носи много већий и тежий тереть али не на леђима, него или на својој души, ако су што Богу сагрешили; или на својој савѣсти ако су што противу свог' здравог' разума или противу закона учинили; или на последку на свомъ срцу ако су залюбљени.

Ахъ! — то е една чудновата речъ. Два писмена више нема, ако дебело ерѣ не узброимо. Мала речъ али може бити зацело усеби више садржава него каква сувопарна књига у којој се о чувствама неговори. То *ахъ* на много места много друго коешта значи. Оно као годъ и политика Европе треба многе околности докъ се каже. И право *ахъ*, никадъ не може бити почетакъ каквог' чувства него слѣдство. Кадъ каква госпоја рекне *ахъ* и унесевств падне, то или е чула да јој е мужъ у войсци погинуо, ако га е волила; или е чула да е остао живъ и враћа се кући, ако га е мрзила. Кадъ се двоє залюбљени расставају па ништа друго нерекну неко то едно *ахъ* онда е највише казано, и болѣг' растанка ни едно срце нека нежели, и што се лакше *хврѣ* накрају чує тымъ яче и яснѣе срце куца; но у нашемъ языку *хврѣ* се изговара по већој части као *како*. Кадъ се човекъ намршти, па се куцне песницомъ у прси па рекне *ахъ*, ту е сасвимъ друго чувство и друга помысао, то значи освету. Кадъ каква млада и лепа жена седи са своимъ мужемъ и ћути, па се превари те уздишући рекне полагаано *ахъ!* онда мужъ намршти се и из' тога *ахъ*, чита ћутећи едну велику књигу и размышлява коме е то *ахъ* посвећено, а зна добро да ниє нѣму, и тешко ономъ мужу кои ту велику књигу до края прочита и то *ахъ* разрѣши. Кадъ кои стараць или баба рекну *ахъ*, тѣй мысле на свою младость, или на гробове свое дече. Кадъ учредници србскій листова рекну *ахъ*, то онда за цело гледаю у протоколъ својй пренумеранта. *Ахъ* ни одкуд' лепше недолази него изъ уста неудате девойке, то е оно дозвољно и на свомъ правомъ месту; кадъ девойка шиоћи и везући свое дарове уздане и рекне *ахъ*, мати се осмене, и помысли на свою младость и на свое хиляде *ахова*, а отаць позна да има едну бригу манѣ, то естъ да нетражи зета, ер' е већъ нађенъ. У ком' се народу много *ахъ* употреблява, тай е народ' добаръ, благ' и изображенъ, ер' то е речъ углађеног' чувства и нѣжног' ерца, и то е знакъ доброг' воспитанія, и кадъ палилупци, кадъ имъ се претуре кола, место да пеую рекну само *ахъ*, онда учредници србскій листова и списатељи неће никадъ говорити *ахъ*.

Аршинъ зове се кодъ насъ оно с' чимъ се чое, платна, и леђа мере. Но од' како е почела цивилизація у Београдъ долазити, дошао е и Рифъ съ нѣоме, одъ аршина мало дужій, а много скупљій. Кадъ е у одсуству Аршинъ или Рифъ, онда заменяе вице-аршинъ. т. е. мери се од' ока. А познато е из' практичног' живота да свако вице-манѣ е од' оногъ правог'. Тако вице-конзулъ е манѣй од' правог' конзула, вице-президент' манѣ е од' правог' президента; вице-униформа манѣ е од' праве униформе; па ниє чудо да и вице-аршинъ буде манѣй одъ правог' аршина, или вице-рифъ одъ правог' рифа. Но ни Рифъ ни Аршинъ нису србске речи ни србске мере. Србска е права мера лакать и прсти, и Чеси и Словаци и Краньци зову Рифъ лактомъ. И у Далмаціи и у црној гори и данасъ, место да кажу: „одмери ми еданъ рифъ или аршинъ Сукна.“ Кажу чисто србски: „одмери ми еданъ лакать сукна.“ Наравно то е природна мера, али не може обстати, почемъ нису сви лактови еднаки, и онда они кои су дугачкій ру-

ку и прстию найманѣ бы имали профита место што садъ имаю највише.

Амрела, то е талијанска речъ, али е одъ Француза узета и уселѣна међу Европске народе још' кадъ е была она прва револуція у Паризу прошлог' вѣка. *Омбрѣ* (*ombre*) у преносномъ смислу значи на Французскомъ языку: *обрана* или *покровителство*, а иначе у простомъ смислу значи *сенька*. Сви народи надали се слободи и заштити од' Француске, па Францускимъ языкомъ назвали су и оно што и од' времена и кише брани. Но старый Бунапарта кои никад' ниє быо у преносномъ него у отимаюћемъ смислу, — — — — — и протолковао им' да *омбрѣ* на Французскомъ языку чешће значи сенька и помрачительство, него ли заштита и покровителство. И тако он' не, у преносномъ него у правомъ смислу одузме најпре Француской па после целой Европы — шта одузме? — *Омбрѣ* у оба два смисла. Преповедаю да устара времена кад' су Србиомъ владали жупани, нико другій ниє смео носити Амрелъ кромѣ нѣи, и свакиј кои ниє хтео да под' амреломъ жупана стои, страшно е покисао. У нова времена пакъ има више амрела, и многи кад' е ружно време трчећи час' под' едан' часъ под' другій амрелъ врло покисну. Селяци по Енглезской, Французской и другим' државама одавно носе амреле. И код' нашій селяка ушле су амреле у обичай, кое они зову штитовима. Код' нашій селяка амреле најдуже траю, ер' они кадъ е ружно време неће да ий носе, вальда да небы покисле, него носе обично параде ради, и чуваю се по кад' кадъ од' сунца, кад' путую. Господа и жене највише промену амрела. Жене носе мале амреле, женске су обично шарене и свилене амреле. Люди кадъ носу амрелъ за кланяю обично само леђа да им' непокисну, и више носе амреле альбина ради него себе ради. Жене пакъ закланяю од' сунца само главу, не, да им' фарба на лицу не поцрпи него да имъ неизбелити. Многи кичоши носе амреле кадъ нема ни кише ни сунца, само за то, кад' прођу поред' оны дућана или кројача гди су дужни, да га разапну, и да се одъ оне стране заклоне. Офицери не носе никад' амрела, кадъ ий човекъ запыта зашто! они одговоре увекъ: „да е срамота да се войникъ чува одъ кише, и да не може сваку непогоду да издржи, и да амреле нису за юнаке, него за жене.“ Та жене носе и ципеле; и кадъ бы се свега оног' одрекли што жене носе и раде, онда вала не бы ни мы люди были. Но офицери радо бы носили амреле не сбог' себе него сбог' альбина, ер' они добро знаду да ни по благу се валяти ниє юнаштво, а камоли киснути. Али — али такав' им' е обичай и законъ, да не смеду ни амрелу ни калоше носити, а притомъ рукавице мораю свагда имати.

Асталъ. Лепа речъ, особито кад' е пуњъ ела и пића, предъ таквимъ остальма радо човекъ и седи и стои; за асталомъ кои е зеленомъ чоом' покривенъ радѣ седи се него стои; предъ асталомъ пакъ кои има усреди еданъ комадъ мермера радѣ се стои. Нови србски списатељи по новой моди, живе у прошлости и будућности, а никако у садашности, ербо што се тиче нѣовы мыслій они живе 200. година напредъ у будућности; а што се тиче поправляня речій и языка живе на 200. година у прошлости. Они кажу да Асталъ ниє чиста Србска речъ, и да не треба ни едно *азъ* да буде у *асталу*, ерѣ то су веле Мацари покварили србску речъ *столъ* и направили *асталъ* по чем' ни у едной народной песми неналази се та речъ: *асталъ*.

Аванцирати. То е она речъ на кою многи нестрпљиво гледају. Аванцирати значи помаћи се съ едног' степена на већий степенъ, т. е. на већу плату. Бесплатный практикант' едва чека да буде платежный, само да види шта е то плата. И кадъ прву свою плату прими нѣму се чини Бог' зна колико е приміо, и нико на свету ніе срећній одъ нѣга; части, троши и іопитъ му претече одъ плате првог' месеца; другог' месеца плата му таман' засекала онолико колико му треба; трећег' месеца већ е узео пола плате у напредакъ; четвртог' месеца мысли, и брине се како ће излазити на край, и уздише да постане млађий писаръ или канцелиста. Па ко бы могао описати ту радость онога кои постане млађий писаръ, кои ступи у редъ чиновника, коме се дозволи носити униформа. Слаба е и ладна радость кад' членъ постане председателъ или помоћникъ постане Началникъ. Али е велика радость онда кадъ практикант' постане млађий писаръ или канцелиста, и онда е текъ савршена кадъ дођу новине и у нѣима нѣгово име. Узме новине затвори се у свою собу, и првый данъ вазданъ чита свое име, брижљиво гледа сва писмена у своемъ имену, и све запяте и точке, и пуно му е срце людске слабости — хтедо рећи людске радости. Новине сасвоимъ именовъ носи узасе и чита докъ се неизцепаю. Но то пређе као олуя. Човекъ е нестрпљивъ, а особито кадъ е младъ, све да му е нешто друго. Све да му е на другомъ месту и удругой вароши а не онде гди е. Све што е одъ нѣга далъ, чини му се да е болъ. И непрође много времена а оно прошеніе за прошеніемъ на све стране: „Аманъ за Бога не може да се живи“ и мысли у себи „Само да ми е постати старіи писаръ, небы нигда маріо а ванцирамъ.“ И чуди се како секретари могу сву нѣю плату да потроше, и рачуна колико бы онъ за годину уштедіо кадъ бы онолико имао. Време дође, место се отвори и онъ постане старіимъ писаромъ; но ни десете частій оне радости ніе имао, као што се радовао кадъ е одъ бесплатнаго практиканта постао платежный, али ипакъ весео е и задоволянъ, све му е добро и право, свакій му е посао и старешина міо, и држи да е сва Европа задовольна и с' нѣиме нѣгову радость и срећу дели. Упразни се место секретара, и он' онда почне гладити бркове и спремати се за празно место; мало се погорди, и почне се ређе дружити са практикантима. Фали и у звезде куе свог' председателя и све членове; но на упразнио место секретара дође другій старіи писаръ, онда ономе преврне се сво небо, и на едан' пут постане другій човекъ. Небрежливъ е у послу, несносанъ у друштву, невесео е, незадоволянъ е, уздише, све му е неправо. Почне мрзити на председателя и оговарати новог' секретара почне рачунати године свое службе, и свое способности, и опет' прошеніе за прошеніемъ, док' се годъ непомакне — и тако човекъ пропутуе кроз' сав' свой животъ и дође к' старости и гробу. И свакій човекъ у свачему кроз' читав' свой живот остае човекъ, и колико год' оће да изкорачи из' граница людскій, и да буде особитый и необичный человек', опет' ништа друго ніе. И онаи кои презире све слабости и суете тай ипак' ништа друго ніе него суетанъ человекъ, т. е. полаже у томе суету да ніе суетанъ. Лепо каже еданъ писатель али кои незнамъ: „одуми човеку сву суету, он' е онда престао быти человекъ.“ (Види суета.)

Асура — види: сиротинскій њилимъ.

(Продуженъ слѣдуе.)

ДОМАЊЕ НОВОСТИ.

— 30. пр. м. држало е друштво србске словесности свое главно годишнѣ засѣданіе, подъ председательствомъ попечителя просвѣщенія, пошто е секретаръ прочитао изводъ послованя друштвеног' целе године, и казначей пошто е извѣстіо друштво о станю касе; приступило се биранию под'президента, и буде изабран' вишествомъ гласова Г. Стенѣ секретаръ Совѣта. Досадашњи секретаръ Г. Цениѣ желіо е да nebude више; с' коимъ е друштво савршено задовольно, и комъ е у истомъ засѣданію изявило свое задовольство; за секретара буде избран' Г. Сергіе Николиѣ професор. Казначей остао е и за ову годину Г. В. Якишиѣ.

— Нѣгова Свѣтлость нашъ Князь на ново лето произвео е члена совѣта Г. Ст. Книћанина у чинъ Войводе. Г. Антонія Нешића поручика кавалѣріе за Началника среза ядранског' окр. подринскогъ, и учинъ Штабс-капетана. Г. Тодора Петковића за поручика кавалѣріе и Г. Антонія Книћанина за подпоручика кавалѣріе. Нѣгова Свѣтлость на ново лето поздравила е Г. Милана Даниловића чиномъ поручика, и примила га за свогъ Ахутанта.

— У окружію ягодиномъ неки Цвея Милутиновиѣ пуцао е из' пушке, и тако е неотиче убио свою жену Тодору.

— Из' окружія крушевачког' являю да е некій Мияило из' Еланца, кои е ипао у сватове, неотично од' свогъ комшије кои е за нѣимъ ишао из' пушке убиенъ.

— За сиротиню о овымъ празницима скупљно е добровольны подарака 9728. гроша, кое ће се сиротинѣ поделити.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Нова обећана конституція Французска быће сада управо десета. За шестдесетъ година т. е. од' 1791 па до 1851. године променише Французи де сетъ конституція. Ни една не може обстати у својој снаги. С' некима не быше нѣови владатели задовольни, с' некима опет народъ, и тако неке обори народъ а неке владатели. Луи Бунапарта изражава се у својој прокламаціи одъ 2. Децем. за конституціе Наполеонске одъ 1799. и од' 1802 и 1804. год.

— Мапарски бегунци кои су се само форме ради потурчили, кадъ е Кошутъ ослобоженъ отишли су из' турске, но буду проглашени и изключени из' турске вере, ербо нису ништа на турске обичае држали, но они су ипакъ без' вреда под' Енглезкомъ обраномъ допраћени у Лађу и одвежени у Америку.

— На грбу Лорда Палмерстона стои: Превити се ал' не пребити се. (Flecti non frangi.) А на грбу новог' министра Лорда Гранвила стои: „Пре ћеш ме сломити него ли повити, (Frangas, non flectes.) Судећи по изреченіяма нѣовы грбова, бадава се држи да ће новыи министеръ енглезкій быти веће смство мира у Европи, него ли онаи првый.